

Харченко Н.П.

ЗВО «Університет Короля Данила»

ORCID ID: 0000-0001-9854-6041

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ВТІЛЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ПРАВОВУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність статті полягає в тому, що втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України є ключовим аспектом для розвитку сучасного правового простору країни. Перехід до стандартів та принципів, що визначаються європейськими та міжнародними нормами, відображає стрімке зближення України зі світовими демократичними та правовими стандартами. У представленій статті здійснено аналіз ключових аспектів втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України. Розглянуто та досліджено шляхи гармонізації європейського та українського законодавства, виокремлені конкретні кроки, що будуть дієвими для покращення такої гармонізації. Також були розглянуті пріоритетні напрямки реформування системи правосуддя задля відповідності міжнародним та європейським стандартам. Здійснено аналіз пріоритетності захисту прав та інтересів громадян, які можна досягнути у ключі втілення цінностей європейського та міжнародного права у правову політику України. Наголошено, що Україна зобов'язана відповідати міжнародним стандартам та забезпечувати захист прав людини відповідно до європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, міжнародних договорів та угод, які вона ратифікувала. Захист прав людини та громадянських свобод передбачає, зокрема, гарантії належного судового захисту, право на свободу слова та думки, право на життя та основні соціальні та економічні права. Зроблено висновок, що специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України є однією з найбільш актуальних тем в сучасному правознавстві. Розвиток України як демократичної держави та її інтеграція в європейський та світовий правовий простір неможливі без гармонізації законодавства з європейськими та міжнародними стандартами. Одним з ключових напрямків втілення цих цінностей в правову політику України є гарантування прав людини та їх захист. Це включає не лише прийняття відповідного законодавства, але й створення ефективних механізмів захисту прав громадян, в тому числі через судову систему та органи правопорядку. Крім того, специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України полягає в активному впровадженні принципів демократії, правової держави та рівності перед законом. Це передбачає реформування системи правосуддя, боротьбу з корупцією та забезпечення прозорості та відкритості державних інституцій.

Ключові слова: *правова політика, цінності правової політики, міжнародні стандарти, європейські стандарти, міжнародна норма, імплементація, реформа правосуддя, захист прав та інтересів громадян.*

Вступ. Втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України є ключовим аспектом для розвитку сучасного правового простору країни. Перехід до стандартів та принципів, що визначаються європейськими та міжнародними нормами, відображає стрімке зближення України зі світовими демократичними та правовими стандартами.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремим проблемам втілення цінностей європейського та міжнародного права в політику держави були

присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як: М. Буроменський, О. Минькович-Слободяник, С. Несінова, О. Петришин, С. Погребняк, О. Руднева, П. Рабінович, Ю. Разметаєва та зарубіжних, – G. Beck, J. Weiler.

Постановка завдання. Специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України полягає в адаптації внутрішньої правової системи до вимог європейських та міжнародних стандартів, а також в активному залученні до співпраці

з міжнародними організаціями та партнерами. У цьому контексті, реформування правової системи та удосконалення законодавства стають пріоритетними завданнями для держави.

Досягнення цих цілей передбачає реформування правової системи України у напрямку створення ефективного та незалежного судового апарату, забезпечення правової держави та захисту прав та свобод громадян.

Результати дослідження. Слід почати з того, що на думку Г. Бек, цінності права Європейського Союзу – це керівні принципи, які в концентрованому вигляді виражають істотні суттєві характеристики та цінності правового порядку Європейського Союзу, визначають конкретний зміст і загальну концептуальну спрямованість правового регулювання соціальної сфери. Відносини в рамках інтеграційної мережі – Європейського Союзу різноманітні (матеріальні джерела), джерела їх консолідації (формальні джерела), змістовне та функціональне значення [12, с. 45–51].

Загалом, сприяння цінностям європейського та міжнародного права в правовій політиці України є важливим кроком на шляху до модернізації та демократизації суспільства, а також сприяє підвищенню довіри як внутрішніх, так і зовнішніх партнерів до країни, саме тому дуже важливим є аналіз ключових аспектів специфіки втілення цих цінностей в українське законодавство, задля ефективного впровадження і дії.

Зокрема, у сфері правової політики, Україна активно співпрацює з Європейським Союзом, Радою Європи, Організацією Об'єднаних Націй та іншими міжнародними організаціями з метою адаптації внутрішнього законодавства до європейських та міжнародних стандартів.

Специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України визначається кількома ключовими аспектами, які варто розглянути.

Гармонізація законодавства з європейськими стандартами: Україна здійснює активну роботу з адаптації свого законодавства до норм та стандартів, що притаманні країнам Європейського Союзу та іншим міжнародним організаціям. Це включає в себе ухвалення та реалізацію різноманітних законів, які гарантують дотримання прав людини, забезпечують прозорість та демократію [9, с. 115–117].

Гармонізація законодавства з європейськими стандартами є процесом, що передбачає узгодження внутрішнього законодавства країни з нормами та принципами, що прийняті в Європейському

Союзі (ЄС) та інших європейських організаціях. Це створює основу для ефективної взаємодії з країнами-членами ЄС та іншими партнерами, а також сприяє зближенню української правової системи з європейською.

Гармонізація законодавства здійснюється через прийняття нових законів та внесення змін до існуючого законодавства відповідно до європейських стандартів. Цей процес включає у себе розробку та прийняття нових нормативно-правових актів, створення необхідної інфраструктури, зміну процедур та практик у сфері правозастосування.

Для України гармонізація законодавства з європейськими стандартами є важливим завданням, оскільки це стимулює реформи у сферах правосуддя, адміністративної діяльності, правової системи та інших сферах. Це також сприяє підвищенню рівня правової культури серед громадян та підвищенню довіри до правосуддя.

Дж. Вейлер вважає, що основні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, у тій мірі, в якій вони впливають із конституційних традицій, спільних для держав-членів, визнаються загальними цінностями права та як такі включені до змісту законів ЄС. Європейський Союз приєднується до Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод [13, с. 2403–2415].

Деякі з конкретних заходів, які можуть бути вжиті для гармонізації законодавства, включають в себе:

- прийняття нових законів та поправок до існуючих. Парламент України приймає нові закони та вносить зміни до існуючих для відповідності європейським стандартам;

- розробка регуляторних актів. Уряд України розробляє регуляторні акти для забезпечення виконання міжнародних зобов'язань та відповідності європейським стандартам;

- зміна правової практики. Здійснюється перегляд та зміна практики правозастосування з урахуванням європейських стандартів та рекомендацій;

- підвищення кваліфікації фахівців. Здійснюється навчання та підвищення кваліфікації правових фахівців з метою впровадження та забезпечення відповідності європейським стандартам [11, с. 20].

Гармонізація законодавства з європейськими стандартами відображає стратегічний вибір України на шляху до зміцнення правової держави та наближення до європейської спільноти.

Що ж стосується реформи системи правосуддя, варто зазначити, що одним з ключових напрямів впливу європейських та міжнародних цінностей на правову політику України є проведення реформ в системі правосуддя. Це включає в себе створення незалежної та ефективної судової системи, забезпечення доступу до правосуддя та боротьбу з корупцією у правовій сфері [7, с. 90–93].

Реформи системи правосуддя в Україні відображають специфіку втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику країни. Цей процес є ключовим у забезпеченні демократичних та правових стандартів, які є необхідними для інтеграції України до європейського співтовариства. Сучасні українські науковці активно досліджують та аналізують цей процес, висловлюючи різноманітні погляди та рекомендації.

Пріоритетні напрямки реформування системи правосуддя включають у себе забезпечення незалежності судової системи, підвищення її ефективності та доступності для громадян, а також боротьбу з корупцією та політичним впливом. Сучасні українські науковці розглядають ці аспекти з різних точок зору, вказуючи на необхідність консолідації зусиль уряду, судових органів, міжнародних партнерів та громадськості для досягнення успішних результатів.

Згідно з дослідженнями сучасних українських вчених, незалежність судової системи є ключовим фактором у забезпеченні правової державності та дотриманні принципів правової рівності. Вони вказують на необхідність реформування процедур призначення та дисциплінування суддів, зміцнення принципів відповідальності та прозорості у судовій системі [4, с. 90-97].

Крім того, науковці визначають ефективність та доступність правосуддя для громадян як важливі аспекти, що потребують уваги. Вони вказують на необхідність розробки та впровадження механізмів альтернативного вирішення спорів, підвищення кваліфікації суддів та персоналу судових органів, а також створення доступної та зрозумілої інформації для громадян про їхні права та можливості.

Професор Рабінович П.М., провідний експерт у галузі правознавства, звертає увагу на необхідність системних змін у судовій системі, зокрема щодо впровадження механізмів, які забезпечать незалежність суддів та їх ефективність. Він підкреслює, що реформи повинні спрямовуватися на забезпечення дотримання правових норм, зменшення корупції та підвищення довіри громадян до судової системи [10, с. 156–158].

Доктор юридичних наук Петришин О.В. акцентує увагу на значенні прозорості та відкритості судової системи, відзначаючи, що важливою частиною реформ є створення умов для залучення громадськості до контролю за правомірністю судових рішень та діяльності судів [6, с. 28–31].

Крім того, доктор юридичних наук Несипова С.В. підкреслює, що важливою складовою ефективною реформи є забезпечення незалежності та професійності суддів, а також створення сприятливих умов для розбудови довіри громадян до правосуддя [5, с. 49–55].

Отже, реформи системи правосуддя в Україні відображають не лише адаптацію до європейських стандартів, а й стратегічний курс на зміцнення демократичних інститутів та правових засад, що є важливими складовими будівництва сучасної української держави.

Україна працює над забезпеченням дотримання та захисту прав людини та громадянських свобод у відповідності з європейськими та міжнародними стандартами. Це включає в себе захист прав, свободу слова, право на справедливий судовий процес та інші.

Зміцнення прав людини та громадянських свобод є одним із ключових аспектів втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України. Це відображається у прийнятті законів, регулюючих права та свободи громадян, а також у створенні ефективних механізмів захисту цих прав у судовій системі [3, с. 21–23].

Україна зобов'язана відповідати міжнародним стандартам та забезпечувати захист прав людини відповідно до європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, міжнародних договорів та угод, які вона ратифікувала. Захист прав людини та громадянських свобод передбачає, зокрема, гарантії належного судового захисту, право на свободу слова та думки, право на життя та основні соціальні та економічні права.

Сучасні українські науковці, такі як професор Погребняк С.П. та доктор юридичних наук Руднева О.М., звертають увагу на необхідність активного впровадження принципів прав людини в усі сфери життя суспільства та вдосконалення механізмів їх захисту. Вони підкреслюють, що зміцнення прав людини та громадянських свобод має стати пріоритетом для влади та суспільства в цілому [8, с. 156–158].

Крім того, доктор юридичних наук Руднева О.М. вказує на важливість формування ефективних механізмів захисту прав людини через роз-

робку та впровадження нових законів та політик, а також через активну участь громадськості та міжнародних організацій у контролі за дотриманням правових стандартів [9, с. 109–111].

Таким чином, зміцнення прав людини та громадянських свобод є важливим аспектом втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України, який вимагає постійної уваги, системних реформ та активної участі суспільства.

На думку М. Буроменського, Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод (далі – Конвенція) є своєрідним європейським кодексом свободи та демократії, який виступає як новий людиноцентричний світогляд. Він підкреслює, що міжнародне, політичне та правове значення Конвенції виявляється у кількох аспектах. По-перше, це створення сильної регіональної системи захисту прав людини, яка виявилася значно потужнішою за ООН. По-друге, з Конвенцією пов'язане фактичне виведення питання прав людини зі сфери виключно внутрішньої компетенції держави у сферу загальноправового регулювання – міжнародного та внутрішньодержавного [2, с. 5–17].

М. Буроменський наголошує, що європейський конвенційний режим регулювання прав людини має характер мінімального рівня, нижче якого держава у своєму законодавстві чи практиці не може опускатися. Це стосується як права Європейського суду з прав людини приймати рішення по суті скарги, так і контролю органів Ради Європи за її виконанням. По-третє, з Конвенцією пов'язане створення такої правової моделі та інституційної системи захисту прав людини, яка б могла адекватно відображати суспільні уявлення про права людини, що динамічно розвиваються, у їх розумінні прав людини [2, с. 5–17].

Згідно з висновками М. Буроменського, Конвенція забезпечує високий рівень уніфікації основ права європейських країн та є певним алгоритмом побудови цілих галузей права. На основі Конвенції та практики Європейського суду з прав людини виникло європейське розуміння прав людини. Участь у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та її дотримання є перепусткою держав до європейської спільноти та свідченням належності до європейської правової культури [1].

Права людини, як відзначає М. Буроменський, формують політичне суспільство таким чином, щоб люди могли реалізувати можливості людської природи та належать до того, що відповідає людині, враховуючи її людяність.

Висновки. Специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України є однією з найбільш актуальних тем в сучасному правознавстві. Розвиток України як демократичної держави та її інтеграція в європейський та світовий правовий простір неможливі без гармонізації законодавства з європейськими та міжнародними стандартами.

Одним з ключових напрямків втілення цих цінностей в правову політику України є гарантування прав людини та їх захист. Це включає не лише прийняття відповідного законодавства, але й створення ефективних механізмів захисту прав громадян, в тому числі через судову систему та органи правопорядку.

Крім того, специфіка втілення цінностей європейського та міжнародного права в правову політику України полягає в активному впровадженні принципів демократії, правової держави та рівності перед законом. Це передбачає реформування системи правосуддя, боротьбу з корупцією та забезпечення прозорості та відкритості державних інституцій.

Список літератури:

1. Буроменський М., Закоморна К. До питання про методологію дослідження проблем конституційного розвитку постсоціалістичних країн Східної Європи (на прикладі пострадянської доктрини). *Вісник Академії правових наук України*. 2013. № 1. С. 100–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2013_1_12
2. Буроменський М. В. Міжнародне право на тлі викликів XXI століття. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права : зб. наук. ст. за матеріалами I Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 27 листоп. 2015 р. : у 2 ч. Харків, 2015. Ч. 1. С. 5–17.
3. Минькович-Слободяник О. В. Види правової політики України. *Часопис Київського університету права*. 2012. С. 21–23.
4. Минькович-Слободяник О.В. Загальна концепція правової політики України *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2008. Вип. 42. С. 90–97.
5. Несинова С. В. Сучасні аксіологічні проблеми трансформації права в умовах глобалізаційних процесів. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля*. Сер. *Юридичні науки*. 2015. Вип. 1. С. 49–55.

6. Петришин О. В. Основні напрями формування і розвитку правової політики. *Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування*: зб. Матер. Наук.-практ. Конф. (Київ, 5 груд. 2012 р.). С. 28–31.
7. Погребняк С. Висновки та рекомендації з національної правничої дискусії. *Право України*. 2017. № 7. С. 90–93.
8. Погребняк С. П. Основоволожні принципи права (змістовна характеристика). Харків : Право, 2008. 238 с.
9. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 5 груд. 2012 р.) / за ред. О. М. Рудневої, д. ю. н., проф. К.: НІСД, 2013. 160 с.
10. Рабінович П. М. Практика Європейського суду з прав людини у рішеннях проти України. Львів, 2012. 267 с.
11. Разметаєва Ю. С. Правові цінності: природа і особливості. *Правова доктрина–основа формування правової системи держави*. 2013. С. 20.
12. Beck G. Legal Reasoning of the Court of Justice of the EU. 2013. pp. 45–51.
13. Weiler, J. The Transformation of Europe. *Yale Law Journal*. 1991. № 100 (8), pp. 2403–2483.

Kharchenko N.P. KEY ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF THE VALUES OF EUROPEAN AND INTERNATIONAL LAW IN THE LEGAL POLICY OF UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

The relevance of the article lies in the fact that the implementation of the values of European and international law in the legal policy of Ukraine is a key aspect for the development of the modern legal space of the country. The transition to standards and principles determined by European and international norms reflects the rapid convergence of Ukraine with world democratic and legal standards. The presented article analyzes the key aspects of the implementation of the values of European and international law in the legal policy of Ukraine. Ways of harmonizing European and Ukrainian legislation have been considered and researched, specific steps that will be effective for improving such harmonization have been singled out. The priority directions of reforming the justice system in order to comply with international and European standards were also considered. An analysis of the priority of protecting the rights and interests of citizens, which can be achieved in the key of implementing the values of European and international law into the legal policy of Ukraine, was carried out. It was emphasized that Ukraine is obliged to meet international standards and ensure the protection of human rights in accordance with the European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, international treaties and agreements that it has ratified. The protection of human rights and civil liberties includes, in particular, guarantees of due judicial protection, the right to freedom of speech and opinion, the right to life and basic social and economic rights. It was concluded that the specificity of the implementation of the values of European and international law in the legal policy of Ukraine is one of the most relevant topics in modern jurisprudence. The development of Ukraine as a democratic state and its integration into the European and world legal space are impossible without harmonization of legislation with European and international standards. One of the key areas of implementation of these values in the legal policy of Ukraine is the guarantee of human rights and their protection. This includes not only the adoption of appropriate legislation, but also the creation of effective mechanisms for the protection of citizens' rights, including through the judicial system and law enforcement agencies. In addition, the specificity of the implementation of the values of European and international law in the legal policy of Ukraine consists in the active implementation of the principles of democracy, the rule of law and equality before the law. This involves reforming the justice system, fighting corruption, and ensuring the transparency and openness of state institutions.

Key words: legal policy, values of legal policy, international standards, European standards, international norm, implementation, reform of justice, protection of rights and interests of citizens.